

Alfabilder, Hamilton och samlaralbum

Flygbilder i samlarformat har länge intresserat ungdom i alla åldrar. Bilderna har ibland varit fristående med förklarande text på kortet, men vanligen varit avsedda för ett samlaralbum som har gett information och sammanhang. Bilderna har ofta distribuerats via produkter i behov av försäljningsstöd som exempelvis cigarettpaket, godis, kex eller tidningar. På trettioalet även i smörpaket. I sin enklaste form har den samlande själv fått klippa ut bilden från en tidning. En i alla avseenden ofullständig lista på samlarbilder med flygtema framgår av tabellen nedan.

Samlarserie	Utgivare	Årtal	Antal bilder	Album
Flyg från hela världen. Stål-Långbens Super-serie	Walt Disney/Kalle Anka	38/1971-7/1972		Ja
Flygplansbilder	Alifa-bolaget	1938	150	Nej
Samfärdsmedlen förr och nu*	AB Smöraffären Palma	30-tal	100	Ja
Fart – Bragder i luften	Allers Flygklubb	1936	116 (90)	Ja
Flygalbum 1947. Sportflygplan	Flyg	1947	25	Ja
Världens krigsflygplan	Flyg	40-tal	?	Ja
Flygplanskännedom	Tidskriften Hobby	40-tal	?	Ja
Flygparaden	Allers	1947-48	88	Ja
Flygparaden	Allers	1957	?	Ja
Cardmaster, Världens reaplan	AB Master Vending	50-tal	100	Nej
Fantomens flygserie	Fantomen	1957		
Flyget idag	Hemmets Journal	1959(?)	24	Ja

* Flyg är ett av många presenterade samfärdsmedel i albumet

Men den ”stora” svenska samlarserien var ALFA-bilderna, som gavs ut av Alifa-bolaget. Bilderna följde under trettioalet med Alfa-kolan. Det fanns olika typer av bildserier, bland annat en OS-bildserie till olympiaden i Berlin, men under 1938 producerades en serie om 150 flygplan med bildtext av Harald Martin. Bilderna innehåller många flygplan med svensk anknytning, inkluderande ett antal modellflygplan. Vad gäller segelflygplan fanns bara ett, men här hade redaktör Martin valt en riktig pionjär i form av Harth-Messerschmitt S-10, vilken brukar kallas det första skolplanet för glidflygning. Varför han valde detta vet jag inte men uppgifterna om vilka flygplan Hamilton tog hem från Wasserkuppe är något motstridiga, och på sina ställen anges att han vid sidan om Espenlaub E 4 även köpte en ”Messerschmitt Bamberg SB 10”. Detta bör ha varit en variant av S-10 men något sådant flygetyg verkar inte ha funnit vägen till Hammars backar.

Går vi tillbaka till kolan så försvann den under kriget, detta som en följd av kakaobrist. När företaget återigen började distribuera samlarbilder 1949 så var det istället i tablettasken "Alfa-pastill". Mellan 1949-1961 upplevde ALFA-bilderna sin storhetstid och bolaget hann ge ut hela 1702 olika bilder. Men nu var det inte längre flygplan som var avbildade utan fotbollsspelare, ishockeyspelare och, vart fjärde år, ett antal olympier. Det gavs aldrig ut några album till ALFA-bilderna och bilderna var svartvita fram till och med 1952. Det stämmer alltså inte riktigt som framgick i SFT 2/2014 att man kunde tugga Alfa-kola och titta på kolorerade flygplansbilder under 1950-talet, kolan bör då ha varit ganska svårsmält.

På kontinenten var samlarbilder med flygtema ännu mer utbredd än i Sverige. Det holländska kexbolaget Patria gav ut två album. *De Vliegende Hollander* från 1931 illustrerade med 160 svartvita bilder flygfarten Holland-Indonesien. Albumet blev populärt och efterföljdes 1936 av ett *Luchtvaartalbum* med 114 färgbilder allmän flyghistoria. Det är alltså i det senare albumet som det även återfinns en kolorerad Hamilton enligt SFT 2/2014. I England fanns en uppsjö av olika serier inte minst i cigarettpaket. Även i Tyskland var kombon cigarett – flygbilder vanligt. Ett känt exempel är *Zeppelin-Welthfarten* från 1932 där luftskeppens historia beskrivs med hjälp av 264 bilder istoppade i cigarettpaketerna Club och Liga. Tre år senare gav samma förlag ut bildserien *Wunder des Segelfluges*, denna gång med hjälp av cigarettpaketet Jewel. Till de 220 bilderna på äkta fotopapper fanns ett album som utförligt beskriver den tyska segelflyghistorien från Lilienthal och framåt. Albumet har naziinfluerad text, men är annars ett riktigt praktverk. Pelzner beskrivs här som en mästare. Den bild på Hamilton som publicerades i SFT 2/2014 finns också med i albumet. Här nämns dock inte Hamilton vid namn utan får nöja sig med att stå som modell för en pilot i ett hängflygplan.

Folke Cerenius

Källor:

- Aeronautica ur S. Artur Svenssons bibliotek samt ur eget lager. Åkarps antikvariat. Katalog 317. 1992.
- Bror Haars, Lasse Åberg m fl. Alfaboken. Till minne av bilderna vi aldrig glömmer. Idrottsantikvariatet och Strömbergs Bokförlag. 1994.
- Norrvi, Yngve. 60 år i uppvinden. KSAK. 1983.
- Simons, Martin. Sailplanes 1920-1945. Königswinter. 2000.
- Stridsberg, Sven. Flyget på Hammars backar. Flyghistorisk revy. Svensk flyghistorisk förening. Lund. 1994.
- Willy Messerschmitt. Wikipedia. www.wikipedia.org.
- Wunder des Segelfluges. Bilderstelle Lohse, Dresden. 1935.